

Profesorju dr. Milanu Butini (1923-1999) v slovo

JOŽEF MUHOVIČ

Univerza v Ljubljani, Akademija za likovno umetnost,
Erjavčeva 23, SI-1000 Ljubljana

V življenju smo na vsakem koraku priče in žrtve ločevanja, ki zabija med dogodke preteklost, med telesa razdaljo in med življenja smrt. Pravzaprav je naše življenje eno samo ločevanje - od trenutka, ki je pravkar minil, od kraja, kjer nam je bilo dobro, od ljudi, ki so nas zaznamovali ... Človek bi sodil, da se bomo zato na ločevanja in poslavljanja navadili. Pa ni tako. Vedno znova nas prizadenejo in ranijo. Radi bi se jim izognili in zaustavili neusmiljeni tok stvari, ki drvi prek nas in brezobzirno odplavlja vse, kar bi želeli imeti vedno pri sebi.

Pod taktirko te neizprosne logike je na predvečer prvega letošnjega poletnega dne (24. junija 1999) odšel od nas tudi prof. dr. Milan Butina. Smrt je prek njegovega čopiča in peresa spustila skrivnostno tančico in z gesto brezprizivnega korektorja oznanila, da slika njegovega življenja ne potrebuje nobene poteze več.

Slikar, likovni teoretik in univerzitetni profesor Milan Butina se je rodil 21. novembra 1923 v Kočevju. Med drugo vojno je kot mlad človek okusil usodo pregnanca in trpljenje interniranca. Leta 1947 je bil med tretjo generacijo študentov novoustanovljene Akademije za upodabljajočo umetnost v Ljubljani. Iz slikarstva je diplomiral leta 1951, leto poprej pa se je kot slikar in scenograf zaposlil v ljubljanskem Mestnem gledališču. V njem je ostal do leta 1970 in v tem obdobju scenografsko opremil 91 gledaliških uprizoritev. Od leta 1970 do 1975 je služboval kot profesor na Srednji šoli za oblikovanje v Ljubljani. V tem letu pa je kot docent za likovno teorijo in likovno didaktiko na Akademiji za likovno umetnost univerze v Ljubljani pričel svojo univerzitetno kariero. Iz filozofije je magistriral leta 1979, za doktorja filozofije pa je bil promoviran leta 1982. Istega leta je bil izvoljen v naziv izredni, leta 1987 pa še v naziv redni profesor. Kot učitelj Univerze v Ljubljani je predaval več predmetov s področja likovne prakse, teorije in pedagogike: predmet *scenografija* na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo (1970-1973), predmete *likovna teorija*, *likovna metodika* in *likovna didaktika* na Akademiji za likovno umetnost (1975-1983) in predmeta *likovna teorija* in *barvne študije* na Oddelku za tekstilno tehnologijo Fakultete za naravoslovje in tehnologijo (1981-1990).

Upokojen je bil leta 1990, ko se je njegov življenjski elan namesto v mirmo upokojsko jesen olistal v neverjetno bujno in plodno strokovno pomlad, ki je pognala mogočne veje v tri obsežne in kompleksne strokovne monografije, dvanajst samostojnih razstav in vrsto odmevnih razprav in člankov.

Sodeloval je s številnimi strokovnimi revijami doma in v tujini, reviji *Anthropos* pa je kot avtor in kot njen natančni bralec ostal zvest polnih dvajset let, od svoje prve objave v njej leta 1979 do smrti.

Splošno znano dejstvo je, da je bil Milan Butina eden največjih likovnih intelektualcev na Slovenskem in eden najbolj izvirnih likovnih teoretikov tega stoletja sploh. Zunanji izraz in dokaz tega dejstva so monografije *Elementi likovne prakse* (1982, ponatis 1997), *Slikarsko mišljenje* (1984, ponatis 1995), *Uvod v likovno oblikovanje* (1997) in *O slikarstvu* (1997), prek šestdeset razprav in člankov (objavljenih doma in v tujini), nič manj pa tudi njegov slikarski opus v vsem razponu od z izjemno

svežino in jasnostjo nabite zgodnje "sintetično kubistične" faze (1956-1963), te nena-
vadne, enkratne, izvirne in v likovnem smislu subverzivne derivacije takrat prevla-
dujočega socialističnega realizma, do njegovih krajin, pod realistično fasado katerih
mnogim do današnjih dni ni bilo dano začitati slikarjeve intence, da bi nam dopovedal,
kako se ontologija in eshatologija sveta ne odvijata samo v izjemnih primerih in visokih
filozofskih sferah, ampak prav tu, kjer smo, prav v tem predmetnem filozofskem
incognito, ki lahko oveni, segnije in omahne v črepinje.

Umetniško in znanstveno delo prof. Milana Butine izraščata iz istega strastnega
prizadevanja. Iz prizadevanja, ki bi ga s *Teilhardom de Chardinom* lahko označil kot "*un
effort pour voir, et faire voir*" (prizadevanje, da bi videli in dali videti). Da bi videli svet
za fiziko naključij in entropije, človeka za fasado volje do moči, umetnost pod njeno
promocijsko nastopaško masko, lepoto pod prahom vsakdanjosti in teorijo brez iluzije o
njenih mejah. In da bi to na kar se da nepotvorjen način dali videti tudi drugim ...

Kljub izjemnim dosežkom, do katerih se je prof. Butina dokopal s svojim talentom
za konceptualno refleksijo dogajanj, svojo ljubeznijo do sistematičnega raziskovanja in
veliko strogostjo do sebe (ob kar neverjetni hkratni prizanesljivosti do drugih), ni bil
nikoli med ljudmi, ki silijo v javnost in se hočejo razkazovati. Vedno je spadal med tiste
neutrudne, na videz marginalne ustvarjalce, ki ne izvajajo ploskanja množic in se ne
kopljejo v časteh, ker orjejo v globino, ki je množicam nedostopna, in ker so tako
potešeni z izzivi in rezultati svojega početja, da zunanje priznanje enostavno pozabijo
iskati. Taki sta tudi njegova umetnost in teorija. Orjeta na globoko in služita tistim, ki
jih na globoko vleče, služita kot "vaja v življenju", kakor je v eni svojih razprav sam
aforistično zapisal. In ti, ki jih na globoko vleče, nezadržno prihajajo z vsako novo
generacijo ... To pripravlja Butinovemu delu posebno mesto na horizontih prihodnosti.

Če kdaj, potem je ob tej priložnosti odveč ponavljati, kako nebogljene so besede,
ko padajo v vrzel, ki jo je zapustilo življenje take polnosti, kot je bilo življenje
profesorja Butine. Z njimi in za njimi ostaja votla praznina. Morda pa bo manj votla, če
za konec ponovim misel, ki jo je ob simpoziju, posvečenemu sedemdesetletnici prof.
Butine, zapisal prof. Igor Košir z Akademije za gledališče, radio, film in televizijo: "V
našem podnebnju je pravi čudež, da se pomembne stvari sploh ohranijo; da sploh
preživijo nekatera stališča, nekateri pogledi, nekatera znanja, ki niso za takojšnjo rabo
in hitro prodajo; ki jim modne muhe ne morejo blizu; ki so le po čudežnem naključju
zrasle na tem koncu sveta, saj izvirajo iz tako globokih studentov, da bi lahko privrele
na plano kjer koli. In pravi čudež je, kako se lahko odteščaš pri takih študentih, ko
blodiš po brezpotjih naše gluhe loze brez jasne svetlobe, ostrih senc in brez kakršnega
koli odmeva. Iz navidez skromne, ozko usmerjene specialnosti, iz skrajno intimne želje
po razkritju čudeža stvarjenja se razrase jasna, barvita (...) podoba, ki prav zaradi svoje
pestrosti zazveni v polnozvočje, razumljivo številnim. In potrebno številnim, pa če to
priznajo ali ne. Ne bo pa čudež, če bodo kdaj po svetu iskali poti do zadnjih vprašanj
stvarjenja, pa jim bomo - ne brez ponosa! - pokazali delo doktorja Butine. In bodo
ostrmeli."